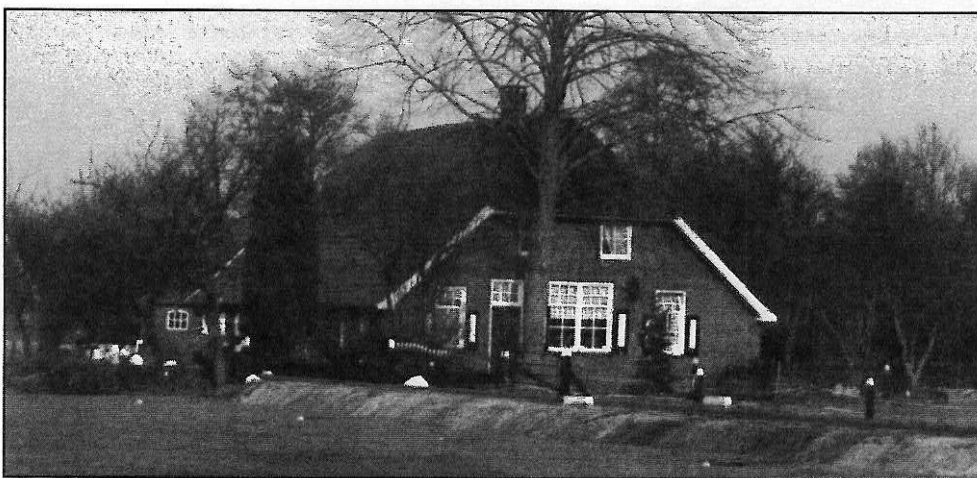

WANDELING OP DE ZENDERSE ES

Op 2 september j.l. werd de jaarlijkse wandeling gehouden onder leiding van onze voorzitter Henk Woolderink. Ditmaal bezochten we de oudhoevige boerderijen van het zuidelijke deel van de Zenderse Es. Dit gebied, dat onder grote planologische druk staat, ligt tussen de spoorlijn Almelo-Borne en de Bornerbroeksestraat. Het is een zeer waardevolle eenheid die door het prachtige landschap en de schitterende ligging van de boerderijen daarin, een onvervangbaar fraai coulissenlandschap vormt. Daarbij dient ook het "bodemarchief" in dit stiltegebied als zeer waardevol aangemerkt te worden.

De wandeling voerde ons achtereenvolgens langs de boerderijen Klein Olthof, Beernink, Groot Nijhof, Klein Nijhof, Oude Nijhof (de Flutter), de Hondeborg, Groot Leferink, de Kuiper en eindigde bij de Vaaltboer. Groot Olthof was op afstand te zien, links van de Bornerbroeksestraat, op onze terugweg naar het startpunt van de tocht bij de sporthal.

Groot Olthof

Oorspronkelijk vormden de boerderijen Groot en Klein Nijhof en Olthof slechts één boerderij met de naam Hof. Afsplitsingen en verplaatsingen hebben geleid tot de

huidige vier boerderijen met hun verspreide ligging. Daarbij komt dan nog dat de oudedagsvoorziening, de lyftucht, voor de oudere boer en boerin niet altijd met een bovenkamer werd verkregen maar soms door de bouw van een kleine extra boerderij zoals b.v. de Oude Nijhof.

Dat de vier boerderijen nu zo ver uiteen liggen is het gevolg van verplaatsingen. Dat houdt verband met de tactiek van de eigenaar, in dit geval Twickel. Het was n.l. gebruikelijk dat bij een nieuw op te richten boerderij een belastingvrijdom gold van tien jaren. Dat leidde ertoe dat de eigenaar, als het gebouw slecht werd, dit doodeenvoudig liet verkrotten zodat afbraak en herbouw nodig werd. Door die nieuwbouw niet op dezelfde plaats te plegen werd veel belastingvoordeel verkregen.

Klein Olthof

Dit is de eerste fraaie Twickelboerderij die we aan de linkerkant van de Beerninksweg zien, juist voorbij de links aansluitende Loodijk. Deze prachtige boerderij is een beschermd Rijksmonument met een fraai gerestaureerde bovenkamer en een houten topgevel aan de voorkant. Het is een van de vier uit de oorspronkelijke Hof afgesplitste boerderijen. Reeds in 1333 worden de erven Olthof en Nijhof genoemd.

Helaas ligt het erf Klein Olthof in de gevarenzone m.b.t. de plannen van de oprukkende industrie. Pogingen worden ondernomen de Gemeente Borne te bewegen dit complex op te laten nemen in het geplande landschapspark waarvan de grens iets westelijker in dit gebied is gelegd. Om veel redenen is het nodig deze boerderij te beschermen en te behouden door genoemde plangrens iets oostelijker te leggen.

Beernink

Boerderij Beernink, reeds genoemd in 1383, is nooit gesplitst en had in haar glorie-tijd een grondoppervlak van ruim 60 hectaren maar is thans aanzienlijk kleiner. Dat was toen veel te groot om door één boerengezin te laten bewerken. Men rekende dat gemiddeld 4,5 ha door een gezin bewerkt kon worden. Vandaar ook dat er meer

Beernink

menskracht werd aangetrokken en dat de bouw van kleine woningen voor deze mensen nodig werd. Enkele daarvan zijn uiteindelijk tot grote boerderijen uitgegroeid, zoals b.v. Leferink. Ook Beernink loopt gevaar en dient eveneens bescherming te krijgen door het opschuiven van de eerder genoemde plangrens in oostelijke richting.

Groot Nijhof

Deze boerderij wordt reeds in 1381 genoemd en kwam in 1506 in het bezit van Twickel door huwelijk van Johan III van Twickelo met Jutte Sticke van het Weldam. Klein Nijhof is hiervan een afsplitsing. Ook dit mooie erf, Groot Nijhof, wordt bedreigd. Het ligt weliswaar binnen het gebied dat mogelijk landschapspark zal worden, maar er zijn plannen om westelijk ervan een verbindingsweg te maken van het industrieterrein aan de andere kant van de

Groot Nijhof

spoorlijn naar de Bornerbroeksestraat. Dit zou een landschappelijke blunder zijn van de eerste orde. Het hele terrein met de overige erven vormt één geheel en zou onvoorstelbare schade oplopen als er een weg door gelegd zou worden. Daarom wordt alles in het werk gesteld om het tracé van bedoelde weg verlegd te

krijgen zodat de schade beperkt kan blijven.

Klein Nijhof

Deze boerderij is een afsplitsing van Groot Nijhof en heeft daar ook vlakbij gelegen. Het erve lag oorspronkelijk even ten zuiden van Groot Nijhof. Na 1832 werd het erve verplaatst naar de huidige plek op de hoek van de Mr. Thienweg en de Esweg. Dat hield o.m. verband met de boven reeds omschreven belastingvoordelen die Twickel dan genoot. Ook dit erf heeft een mooie bovenkamer.

Oude Flutter

Dit is de kleine boerderij Nijhof Woner aan de Esweg, vlakbij Klein Nijhof. De naam Oude Flutter is te vinden op de kaart van 1832 en verwijst naar de bijnaam van een vroegere eigenaar en bewoner van dit pand. Het was een z.g. wonersplaats waarvan de boer bepaalde verplichtingen had t.o.v. de boerderij Groot Nijhof waartoe het behoorde.

De Hondborg

Deze thans zeer kleine boerderij met iets meer dan 1 ha land was een belangrijke schakel in de verdediging van de marke. Volgens een sage heeft er op de omgrachte heuvel, waarop thans de boerderij staat, ooit een stenen woontoren gestaan. Zekerheid hierover is helaas niet meer te verkrijgen omdat bij de bouw van de huidige boerderij in 1841 de burchtheuvel is verlaagd

De Hondeborg

en vergroot. Van funderingsresten van een woontoren zijn daarom bijna zeker geen sporen meer te vinden ook al zou de boerderij voor zo'n onderzoek **niet** in de weg staan. De Hondeborg wordt reeds genoemd in het jaar 1333 als de gebroeders Van Sebelinghen hun huis opdragen aan de bisschop van Utrecht en het daarna weer in leen terug ontvangen.

Groot Leferink

Groot Leferink wordt reeds in 1437 in het archief van St. Pieter genoemd als Leferding. In 1730 behoort het toe aan de bewoner van Weleveld, Christoffer Schele. De lyftucht Oude Leferink aan de Vaaltweg is reeds lang verdwenen, evenals het later afgesplitste Klein Leferink dat later De Kuiper heette.

Groot Leferink

De Kuiper

De Kuiper is intussen afgebroken en vervangen door een modern landhuis. Oorspronkelijk lag hier, vlak naast Groot Leferink, de boerderij Klein Leferink.

Vaaltboer

Deze kleine boerderij is een z.g. kotter of katerstede. Lange tijd heeft het geheel er vrij haveloos uitgezien, maar gelukkig is het nu prachtig opgeknapt en wordt het weer bewoond. Ook de bijbehorende schuur, die enkele jaren geleden op instorten stond, is prachtig herbouwd.

Groot Olthof

Deze oude boerderij, reeds genoemd in 1333, lag oorspronkelijk even ten zuiden van Klein Olthof, dat daarvan was afgesplitst. De boerderij is na 1832 verplaatst naar de Bornerbroeksestraat. Van de oorspronkelijke huisplaats rest nog slechts een oude put die nog heden ten dage in het veld achter Klein Olthof zichtbaar is. Ook Groot Olthof bevindt zich in een gebied dat bedreigd wordt door wegen en industrie...

Al met al was het een mooie tocht waarbij het weer helaas niet altijd meewerkte. Veel waardering was er voor de door de buurtbewoners aangeboden koffie met krentenwegge die gastvrij werd aangeboden op de deel van Groot Nijhof. Volgend jaar graag weer zo'n tocht!

Redactie.